

HALLERSTEIN

Vljudno vas vabimo na enkratno uprizoritev Hallerstein, ki bo v petek, 30. 10. 2009, ob 20.00 na Starem odru Slovenskega narodnega gledališča Maribor.

**Ples: Edward Clug
Vokal v živo: Cameron Bobro
Živa kaligrafija: Huiqin Wang**

Intermedijska uprizoritev Hallerstein je posvečena 253. obletnici njegove smrti in mednarodnemu letu astronomije (2009). Po Hallersteinu se imenuje asteroid 15071 Hallerstein, ki so ga 1999 odkrili astronomi z Observatorija Črni Vrh.

Vstopnice dobite na blagajni SNG Maribor (cena 8 eur, 5 eur in 3 eur) oziroma brezplačno v Multimedijem centru KIBLA, Ul. kneza Koclja 9 v Mariboru.

HALLERSTEIN – EVROPSKI PARTNERSKI PROJEKT

Evropski projekt Hallerstein je zasnovan, da bi povezal evropsko s kitajsko kulturo. Skozi koncept dvoletnega projekta Hallerstein se povezujejo kulturna dediščina, uprizoritvene umetnosti in sofisticirane tehnologije.

Projekt, ki je po svoji naravi dvojen, povezuje zgodovinske dokumente s sodobno raziskovalno umetniško produkcijo ter tako ustvarja povezavo med preteklostjo in sedanostjo, med Evropo in Kitajsko.

Ferdinand Avguštin Hallerstein je raziskoval polje astronomije, kartografije, matematike, religije in politike. Kot misionar, znanstvenik in jezuit je živel v bližini kitajskega cesarja od 1739 do 1774. Hallerstein je na ladjah in konjih potoval do Pekinga skoraj tri leta in ostal v bližini pekinškega astronomskega observatorija 35 let.

Hallerstein si je dopisoval in bil v rednem stiku s kitajskim cesarjem Qianlongom, odlično izobraženim človekom, ki ga je zanimala jezuitska znanost, še posebej matematika in astronomija. Bil je velik zaščitnik umetnosti nasploh. Tako sta dva človeka povsem različnih kulturnih ozadij razvila medsebojno razumevanje in razpravljala o znanstvenih in kulturnih temah, o čemer pričajo ohranjena pisma v svetovnih arhivih.

HALLERSTEIN, intermedijska uprizoritev

**Ples: Edward Clug
Vokal v živo: Cameron Bobro
Živa kaligrafija: Huiqin Wang
Ideja: Huiqin Wang
Integralni koncept: Aleksandra Kostič
Režija in dramaturško svetovanje: Vlado G. Repnik
Scenarij: Luka Dekleva, Huiqin Wang, Aleksandra Kostič
Koreografija: Edward Clug
Glasba: Cameron Bobro
Video manipulacija: Luka Dekleva
Oblikovanje svetlobe: David Orešič
Vizualne predloge: Huiqin Wang
Animacija vizualnih predlog: Alen Breznik, Antony Pilette, Luka Dekleva
Produkcija animacij: KID KIBLA
Izdelava 3D objektov: Evita Alle
Produkcija 3D objektov: Instituto Politecnico de Tomar, Portugalska
Senzorični sistem/movement capture: CIANT, Praga
Sistemec mo_cap: Michal Masha
Implementacija lutke v senzorični sistem: Ivor Diosi
Izdelava 3D okolja: Ivor Diosi
Produkcija: KID KIBLA, Maribor, Slovenija
Slovensko narodno gledališče Maribor, Slovenija
CIANT, Praga, Češka
Instituto Politecnico de Tomar, Portugalska
www.hallerstein.net
Maribor 2009**

HALLERSTEIN KOT UMETNIŠKI NAVDIH

Hallersteinova življenjska zgodba je vir umetniškega navdiha. Prepletajoči se umetniški svetovi utelešajo univerzalna nasprotja med različnimi jeziki, kulturnimi in zgodovinskimi ločnicami, odnosa med tradicionalnim in sodobnim, med znanostjo in umetnostjo, med vzhodom in zahodom, med evropsko in kitajsko kulturo, med levim in desnim, zgoraj in spodaj, med globino in površino...povezovanje nasprotij je temeljni ključ za razumevanje sveta v alkimiji, tarotu in umetniških delih guruja umetniške avatgarde 20. stoletja Marcelu Duchampu.

Uprizoritev Hallerstein ne teži k dramski napetosti izvirajoči iz zgodovinske podlage, ki govori o kitajskem tradicionalističnem odklonu do evropske kulture in politike ter nekoliko kasnejšem evropskem lastnem zanikanju razsvetljenega jezuitskega reda. Uprizoritev vizualnih, plesnih in glasbenih umetniških vizij temelji na dejstvu spremenljivega stanja stvari, ki niso vezana na človekovo krivdo, na ozaveščena vzrok in posledico. Različna estetska spiritualna telesa lebdijo na odru in se v občasnih prepletih nadzora in podrejenosti premikajo skozi virtualni prostor in čas. Opazovanje veselja je tudi poslednji izhod za Hallersteina, prestarega, da bi se vrnil v rodno deželo, čeprav je po njej hrepenel.

Večplastni pristop povezuje več polj estetskega opazovanja v odrsko postavitev. Vizualna dela, grafike, kaligrafija in slike Huiqin Wang upodabljajo črke, pisma, znanstvene simbole in portretne podobe Hallersteina – njegova zgodovinska podoba zares ne obstaja v arhivih, razen nekaterih opisov – in so sestavni del scenografije. Nadalje uporaba videa, tridimenzionalnih grafičnih objektov in okolij, animacije in navideznega neskončnega virtualnega prostora nadomesti materialno odrsko okolje.

Virtualno senčno lutko upravlja plesalec s sistemom digitalnega podatkovnega procesa senzoričnega prostorskega sledenja gibu. Klasična kitajska dvodimenzionalna lutka velikih dimenzij se na platnu giblje v neskončnih prostorskih zankah, nekoliko podobnih vesoljski neskončnosti, vendar je orientirana in se veže izključno na plesalca. Edward Clug tako odkriva njene in svoje meje med oblastjo in pokornostjo, med prostorsko svobodo in omejitvijo, med radovednostjo in izkušnjo, med odkritjem in željo po vrnitvi v prvotno stanje, med pobegom in ujetostjo – simbolična in psihološka gibalna nasprotja. Ko se osvobodi lutke in se giblje brez senzorjev, se v drugi zanki njegova domnevna svoboda spet ujame v meje, ki jih človeško telo in um ne moreta prestopiti.

Glas basso profundo Camerona Bobra, nadčasovnega pripovedovalca Hallersteina, interpretira zgodbo skozi pesmi in napeve prejšnjih stoletij in tradicionalno glasbo tako evropsko, kot kitajsko. Jezuitski glasbeni pristopi se prepletajo s kitajskimi, oboji temeljijo na filozofiji, ki jo Bobro kot ustvarjalec orkestracije transformira v mikrotonalno glasbo, temelječi na številnih barvitih tonih, ki obstajajo med črnimi in belimi tipkami klavirja.

Razvijanje orodij, vmesnikov in tehnik združuje evropske in kitajske partnerje projekta Hallerstein na področju uprizoritvenih in vizualnih umetnosti na eni strani ter inženirje in raziskovalce na področju računalniške znanosti, robotike in elektronike na drugi strani. Čisti tehnološki napredek brez sodelovanja kreativnih ustvarjalcev in umetnikov vodi v slepo ulico. 3D računalniško generirana okolja z aktivnim sodelovanjem obiskovalcev so znana v industriji računalniških iger in to izkušnjo Hallerstein delno uporablja in uvaja v uprizoritveni umetnosti. *(Aleksandra Kostič)*

HALLERSTEIN IN ZGODOVINSKA DEJSTVA

Ferdinand Avguštin Hallerstein (kitajsko Liú Sōnglíng), slovenski jezuit, misijonar, matematik, astronom, kartograf in mandarin, rojen 27. avgusta 1703 v Ljubljani, umrl 29. oktobra 1774, Peking. Mladost preživel na družinskem Ravbarjevem gradu (Hoffmannsburg) v Mengšu. Oče je bil visok uradnih takratne kranjske oblasti, mati pa baronica. V družini se je rodilo 11 otrok. Ferdinand Avguštin se je šolal na jezuitski gimnaziji v Ljubljani in leta 1721 vstopil v jezuitski red. Študij je nadaljeval v Leobnu, Celovcu, na Dunaju in v Gradcu, in sicer humanistiko, matematiko, astronomijo in teologijo. Po nekajletnem pedagoškem delovanju je bil imenovan za vodjo jezuitskega kolegija v Temišvaru. Prošnjo za odhod v misijone je poslal z Dunaja, 1727. Želja se mu je uresničila šele osem let pozneje, 1735.

Na Kitajsko se je odpravil preko Trsta in Genove v Lizbono. Plovba mimo Balearskih otokov, skozi Gibraltar in ob atlantski obali Pirenejskega polotoka ni potekala brez težav. Hallerstein se je moral zadovoljiti s kajuto na krmi, ki jo je delil s 15. drugimi potniki. Hallersteina, ki ni bil vajen morja, je skoraj neprestano mučila slabost. Hallerstein se je za idejo misijonstva na Kitajskem ogreval posebno še,

ker je tedaj na Kitajskem veljala prepoved misijonarskega dela. V pismu je bratu sporočil, da je med potjo v Genovi izvedel zelo spodbudne novice o širjenju krščanstva v južni Indiji. Misijonar iz sicilske province, ki je 14 let deloval v indijskem kraljevstvu Maduraj mu je povedal, da je v misijonih v Maduraju, Misoru in drugod po Karnataki kakšnih 150 tisoč kristjanov, ki jih oskrbuje 28 jezuitskih misijonarjev.

Iz Lizbone, kjer je Hallersteina dvorni astronom Carbon upeljal v astronomijo, je nadaljeval pot okoli Rta dobre nade, priplul najprej do Mozambika in se nato za daljši čas ustavil v portugalski koloniji Goa, kjer je končno opravil slovesno zaobljubo. Od tam je nadaljeval pot v Macao, od koder je bil marca 1739 poklican na kitajski dvor v Peking. Za časa bivanja v Macau je naredil zemljevid mesta in okolice, se učil kitajščine in se izpopolnjeval v matematiki.

V tem času je bil za cesarja imenovan Qianlong (1736-1796). Qianlong, v slovenskem prevodu Nebeško napredovanje, je nastopil svojo vladavino star 26 let. Obvladal je kodificirano umetnost bojevanja, borilne veščine, kung fu in wu shu. Predvsem v prvi polovici vladanja je bil izjemno uspešen vojskovodja, militarist, ki je prvič združil velik del provinc pod kitajskim cesarstvom. Avtoriteto si je ustvarjal tudi z okrutnimi kaznimi, ki so jih bili opozicionisti deležni že zaradi suma. V zgodovino se je zapisal kot poet z bogatim opusom okoli 40.000 pesmi in 1300 proznimi teksti, poetično je opisoval slike iz svoje bogate zbirke, omogočil je enciklopedične pregledne, na primer pregledni katalog vseh pomembnih del kitajske kulture, ki je obsegal okoli 3500 izbranih del v 36.000 izvodih, ki jih je pisalo 15.000 kopistov 20 let. Kot vladar je bil tradicionalist v smislu Kitajske kot centra sveta, ostale etnične skupine so veljale za barbarske, v najboljšem primeru eksotične.

Hallerstein je sprva kot prisednik deloval v astronomskem in matematičnem oddelku, po smrti vodje oddelka misijonarja Ignaca Köglerja 1746 je postal njegov predstojnik in mandarin 5. stopnje. Poleg obsežnih astronomskih raziskav je kar štirikrat prepotoval Kitajsko, ter zbiral podatke o prebivalstvu in pokrajinah. S pomočjo statistike je ocenil število prebivalcev in njihov letni prirastek, kar je takrat vzbudilo mnogo razprav v zahodnem svetu. Prišel je do številke 198.213.713. Izboljšal je kitajski koledar, določil koordinate Pekinga in kartiral Mandžurijo in sicer v zvezi s pripravo velikega atlasa Kitajske, ki je izšel leta 1769.

V tem času se je Hallerstein preko misijonarja Gaubila, predstojnika francoskih jezuitov, seznanil in tesno sodeloval s predstavniki ruske akademije v Peterburgu. Po letih sodelovanja je 1762 postal njen častni član, 1765 pa zunanji član te akademije. Po povabilu londonske Kraljeve družbe pekinškimi jezuitom o sodelovanju 1746 si je Hallerstein začel dopisovati tudi z njo, dve leti kasneje pa še s pariško akademijo. Akademiji v Sankt Peterburgu ga je zaprosila za podatke o razmerah na Kitajskem. Postal je tudi njen član in leta 1765 tudi njen zunanji član. Med deli, ki jih je napisal Hallerstein je največ astronomskih: Popolne študije o astronomskih inštrumentih (1744), Astronomska opazovanja od leta 1717 do 1752 (izdano na Dunaju leta 1768) in Zvezdni katalog 1757. Poleg astronomskih del je zapustil več naravoslovnih in etnografskih zapisov o takratni Kitajski. V času portugalskega diplomatskega odposlanstva na Kitajskem leta 1753 je bil Hallerstein njihov svetovalec in posrednik. Po koncu obiska je postal mandarin 3. stopnje, sam cilj zagotovitve portugalskih interesov v Macau, okrepitev trgovskih stikov in zaščita misijonarjev pa ni bil dosežen. Sočasno so v Evropi jezuite vedno bolj izganjali, 1757 so bili izgnani iz Portugalske, 1764 so bili izključeni iz Francije, 1766 je sledil izgon iz Španije. Jezuiti so bili deležni vedno večje nemilosti zaradi širjenja duha razsvetljenstva, želje evropskih kraljev po posvetni oblasti, neodvisni od cerkve. Posledično so odklanjali cerkveno in teološko usmerjeno kulturo tistega časa, ki je zagovarjala svobodo izražanja, kritiko religije, razum in znanost, progresivno družbo, vrednost človeškega življenja, materializem in enciklopedičnost.

Z leti je število misijonarjev na Kitajskem upadlo, 12. novembra 1774, kmalu po Hallersteinovi smrti, je bil jezuitski red na Kitajskem ukinjen. Ko je Hallerstein izvedel za razpust jezuitskega reda v Evropi leta 1773, ga je zadela kap, njene ponovitve 29. 10. 1774 pa ni več preživel. Na cesarske stroške je bil pokopan na pekinškem jezuitskem pokopališču. Med Hallersteinovo zapuščino v jezuitski knjižnici v Pekingu je ohranjena Stržinarjeva slovenska pesmarica, ki je bila natisnjena leta 1729 v Gradcu in ki jo je Hallerstein vzel s seboj za svojo popotnico.
